

NÉPSZAVAZÁSRA ALKALMATLAN KÉRDÉSRŐL NÉPSZAVAZHATUNK

2016. május 4.

A Kúriának nem lett volna szabad átengednie a kormány kvótaügyi népszavazási kérdését, mert az alkotmányellenes, nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe, és nem felel meg az egyértelműség követelményének. Ezt állítja az Eötvös Károly Intézet, a Magyar Helsinki Bizottság, a Political Capital és a Társaság a Szabadságjogokért.

A Kúria 2016. május 3-án elutasította a kormány – a Nemzeti Választási Bizottság (NVB) által hitelesített – kvótaügyi népszavazási kezdeményezése ellen benyújtott jogorvoslatokat. Ha a kormány nem áll el eredeti szándékától, várhatóan ősszel kerül sor a referendumra. A népszavazási kezdeményezést Orbán Viktor miniszterelnök jelentette be február 24-én, a Nemzeti Választási Iroda aulájában történt botrány másnapján.

A kormány kérdése így hangzik: *„Akarja-e, hogy az Európai Unió az Országgyűlés hozzájárulása nélkül is előírhasssa nem magyar állampolgárok Magyarországra történő kötelező betelepítését?”*

A népszavazás intézménye arra hivatott, hogy a választópolgárok akár a politikai elit elképzeléseivel szemben is meghatározhassák, hogy a parlament miről és milyen tartalmú törvényt alkosson. A népszavazás tehát a képviseleti hatalomgyakorlás kiegészítésére, olykor annak ellensúlyozására szolgál – ideális esetben.

A kormány azonban 2010 után átalakította a népszavazás jogszabályi és intézményi környezetét, aminek köszönhetően a mindenkori hatalom ellenérdekeltjei csak rendkívüli nehézségek árán tudnak népszavazást kezdeményezni, illetve sikerre vinni. Az elmúlt bő egy évben sokan próbáltak jogszerűen országos népszavazást kezdeményezni, ám szinte kivétel nélkül kudarcot vallottak. A hatályos népszavazási törvény és az azzal visszaélő hatalom igényeit kiszolgáló intézményrendszer sokáig hatékonyan akadályozta kezdeményezéseiket.

A kormány kvótaügyi népszavazási kérdésének azonban még az sem állta útját, hogy az – az alábbi okokból – nem felel meg az Alaptörvényben foglalt követelményeknek. A Kúria jogszabálysértő döntése a kormány érdekeit szolgálja az Alaptörvény semmibevételének árán is.

Álláspontunk szerint a kormány kérdése többek között a következő okokból nem felel meg a jogszabályi feltételeknek, ezért a Kúria nem engedhette volna át:

1. A népszavazási kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe

Országos népszavazást csak az Országgyűlés döntési hatáskörébe tartozó témában lehet tartani. A kormány kvótaügyi népszavazási kezdeményezése azonban hamisan sugallja azt, hogy a népszavazás olyan parlamenti döntést eredményezhet, amely felülírná a közösen elfogadott uniós játékszabályokat, döntéseket.

A menekültügyi kvótaszabályozás terén az Európai Unióban képviselt magyar álláspontot a kormány határozza meg, ebben az Országgyűlés álláspontja nem köti a kormányt. Az Országgyűlésnek tehát nincs felhatalmazása dönteni arról, hogyan alakuljon az EU-s kvótaszabályozás. Az Unióban a más tagállamokkal közös döntéshozatalnak megvannak a maga szabályai, amit egyszer már elfogadtunk az Unióhoz való csatlakozással.

A Kúria szerint azonban a kormány népszavazási kérdése nem az uniós kvótaszabályozás felülírását célozza, hanem valami mást, amire az Országgyűlésnek bizonyára van felhatalmazása. A Kúria döntéséből azonban nem derül ki, hogy pontosan akkor mire is irányul a kvótaügyi népszavazási kezdeményezés.

2. A népszavazási kérdés nem egyértelmű

A Kúria végzése hiába érvel amellett, hogy egyértelmű a kérdés, a választópolgárok számára továbbra sem lehet világos, mi a kormány által kezdeményezett népszavazás tárgya – ahogy az Országgyűlésnek sem lehet világos, a polgárok döntéséből milyen jogalkotási kötelezettsége keletkezik. Nem beszélhetünk legitim népszavazásról, ha a választópolgárok meghatározhatatlan értelmű kérdésről szavaznak, az Országgyűlés pedig biankó felhatalmazásként értékelheti a népszavazás eredményét.

A kormány által kezdeményezett népszavazás tehát nem szolgálhatja a népakarat kifejeződését, legfeljebb a kormány politikai céljait.